

kort med time for den ordinære undersøkelsen av tennene, som de prøver å få tilpasset ca. en uke etter instruksjonen. – Vi satser på å gi elevene mye skryt, og så deler vi ut «tannpussestifikat», forteller tannpleier Aud. Der står det at NN har gjennomgått tannpussekurs og kan få lov til å stå for tannpussen selv, men det står også en anbefaling om at en voksen kontrollerer resultatet av og til i prøveperioden som er på to år.

Positive ringvirkninger

– Vi har fra tid til annen vurdert å skrinlegge prosjektet, men det er så etterspurt av både lærere og foreldre at vi har valgt å fortsette, sier kliniksjeff Anne Grete og legger til at det heller ikke er særlig ressurskrevende, men har mange positive ringvirkninger. Både elever, foreldre og lærere får nyttig tannhelseinformasjon, og det har vist seg å være positivt for samarbeidet med skolene. Blant annet benytter de seg ofte av å tilkalle elever fra den nærmeste skolen når andre pasienter ikke møter til timen. Dette er etter hvert blitt et ganske stort problem, og da er det fint at lærerne er fleksible og aksepterer at en elev må forlate undervisningen på kort varsel.

Både tannpleier og kliniksjeff er også enige om at tannpussekurset er bra for tannhelseteamet på Mørkved. Det styrker teamfølelsen fordi alle deltar aktivt, det gir oppdatering i forebygging av tannsykdommer, og ikke minst er det nyttig at nye tannleger dras med i prosjektet. På klinikken, som er dimensjonert for tre tannleger, er det kliniksjeffen som representerer kontinuiteten. I de andre stillingene er det stor «turn over» som ellers i Nordland.

Tekst og foto: Reidun Stenvik

Tiltaksplan for bedre tannhelse i Øksnes

Tannhelsesekretær Mary Tollefsen har lang erfaring og får god kontakt med barna, her sammen med Julie.

I 1998 var tannhelsen urovekkende dårlig blant barna som tilhører Myre tannklinik i Vesterålen. Både femåringer og tolvåringer hadde stort behandlingsbehov og en tannhelse godt under gjennomsnittet for Nordland fylke. Tannlege Asbjørn Paulsen hadde fra før god kontakt med helsestasjonene, men skjønnte at nå måtte innsatsen intensiveres. Det ble utarbeidet en aksjonsplan med flere tiltak, og tannhelsen ble bedre i begge indikatorårskullene. Planen er nå oppgradert til tiltaksplan, og i januar hvert år skal distriktstannleger, skolelege, helsestasjonslege og helsesøstre møtes for å gjennomgå og eventuelt revidere planen.

Myre er kommunesenter i Øksnes kommune og ligger på nordvestsiden av Langøy i Vesterålen. Tannhelse-distriktet heter Lofoten og Vesterålen og ledes for tiden av Odd Roar Wetting, som ikke er tannlege, men siviløkonom og derfor kalles leder. Distriktstannlege Asbjørn Paulsen som har vært på klinikken på Myre siden 1980, har i en periode vært overtannlege, men ble lei av «mas» om økonomi og valgte å gå tilbake til klinisk stilling. Forsatt er han imidlertid faglig ansvarlig i distriktet, og han er svært opptatt av å samarbeide med andre yrkesgrupper for å bedre befolkningens tannhelse.

Tannpleier Aud Bø og tannlege Anne Grete Mensen på Mørkved tannklinikk beundrer en samling smokker som ikke lenger er i bruk.

Aksjonsplan ga resultater

Selv om klinikken på Myre hadde god kontakt med helsestasjonene, var tannhelsen dårlig. I 1998 hadde femåringene i overkant av 3 dmft, noe som kunne skyldes stadige vakanser i den andre tannlegestillingen på klinikken og manglende kontinuitet. Da syntes Asbjørn Paulsen det var tid for å trekke inn flere yrkesgrupper for å øke den forebyggende innsatsen.

Etter tre år var de i 2001 helt nede i 1 dmft på femåringene og var svært fornøyd med det. Selv om dette tallet har økt igjen og i 2003 var 1,7, er de likevel fornøyd med resultatet. – Vi tar inn hele indikatorårskullet, i fjor ble 98,5% undersøkt, og vi tar bitewing, sier Paulsen med henvisning til diskusjonen om at de nasjonale tallene kanskje ikke gir et riktig bilde av tannhelsesituasjonen.

Tannhelsesekretærene innkaller småbarna

Tannhelsesekretær Mary Tollefsen har arbeidet på klinikken i 25 år og

sammen med Asbjørn Paulsen mye av tiden. Hun innkaller småbarna med foreldre til klinikken for tilvenning, rådgivning og en enkel undersøkelse. Mye av dette gjøres på tider hvor én av tannlegene ikke er tilstede, slik at sekretærens tid kan utnyttes. Treåringene innkalles den måneden de fyller år, og de som har synlig karies, får time hos tannlege. Femåringene innkalles når det er tannlege på klinikken, og da tar sekretæren bilder av barna som tannlegen vurderer der og da. – Vi har ikke aktiv innkalling av alle fireåringer, men setter opp risikobarn for undersøkelse og tar i mot dem som henvender seg, sier Mary Tollefsen som legger stor vekt på å inspirere foreldrene til gode vaner, både tannpuss morgen og kveld og å unngå småspising. – Jeg beundrer foreldre som klarer å holde barna sine kariesfrie, sier hun som selv har lykkes bra med egne barn, for hun tror det er mye vanskeligere i dag enn for en generasjon siden.

Tiltaksplan 2004

I januar møttes skolelegen, helsestasjonslegen, to helsesøstre, Paulsen og den andre tannlegen på Myre, Daniela Djuric, for å revidere planen. Målgruppen for planen er barn og unge 0–20 år. Tannhelsetjenesten har ansvar for mange av tiltakene, men en av helsesøstrene er sekretær og koordinator. – Jeg synes det er viktig å være klar over at en slik plan ikke behøver å være ressurskrevende for tannhelsetjenesten. Vi får andre til å gjøre jobben, og det er enkle midler vi bruker, sier Asbjørn Paulsen. Helsesøstre og lege på helsestasjonene informerer foreldre om tannhelse og henviser til tannklinikken ved behov. Det foregår også samarbeid med barnehager, SFO og skolene. – Det er viktig å ha statistikk å vise våre samarbeidspartnere, for da forstår de at det nytter, sier han. Det er økt interesse blant de barnehageansatte, og det er nå planlagt at de skal innkalles til møte to ganger per år. Tannpuss i barnehagene er ennå ikke innført, men han tror det skal la seg innføre med det første.

Ungdommene er problemet

Det er foreløpig ikke videregående skole på Myre. De fleste ungdommene går på skole på Sortland og faller lett ut. Mange blir et nummer på «ikke møtt-statistikken», så tannhelsesdataene for 18-åringer er ikke representative for årskullet. Helsesøster og distriktstannlege planlegger å utarbeide et informasjonsskriv til elever i videregående skole til høsten i håp om å øke elevenes interesse for å ta vare på tannhelsen. Dessuten blir det videregående skole på Myre i år, og dermed regner de med å kunne følge opp denne aldersgruppen bedre heretter.

Tekst og foto: Reidun Stenvik